

Schaamte

Als de avond valt en ik de gordijnen voor de ramen van mijn woonkamer heb dichtgetrokken, pas dan valt werkelijk iedere vorm van schaamte van mij af. Dan spring ik als een bezetene door mijn huis, maak ik de meest infantiele geluiden en weet ik 't nog weleens te presteren om mijzelf te blesseren bij het uitvoeren van bewegingen welke ik al jaren niet meer gemaakt heb. Kortom, maffe fratsen van een eenzame dwaas.

Toch blijf ik mij er immer van bewust, dit soort gedrag niet en plein public te uiten, want schaamte heeft nu eenmaal een publiek nodig.

"Geen rode koontjes zonder aanschouwer."

Een schaamteloze halve gare ben ik zeker niet en ik gedraag mij in gezelschap sowieso behoorlijk ingetogen. In mijn pubertijd was dit soms wel anders, daar ik graag discussies opzocht en onredelijk provoceede. Bovendien gaf ik de drie pas verworven haren op mijn kin, geregeld een ander kleurtje en liet ik onze huiskapper regelmatig op mijn aanwijzingen experimenteren met mijn onhandelbare haardos.

Hoe dan ook, als puber schaamde ik mij heel wat minder voor mijn gedrag dan thans het geval is. Hoewel, vanwege mijn huidige publieke kalmte zal ik minder snel een dommigheid begaan waarmee ik mijzelf voor schut zet. Daarvoor denk en handel ik te doordacht. Behalve als ik te diep in het glaasje heb gekeken of wanneer de achteloosheid weer eens toeslaat.

Ongeremde fysieke uitspattingen laat ik voor de schaarse momenten achter gesloten gordijnen. En misschien dat de liefde van mijn leven ooit hierin delen mag, (evenals mijn vrienden nu) maar de buitenwacht blijft dit bespaard. Al erken ik het gevaar, dat het delen van deze informatie weleens een indirect schaamtegevoel zou kunnen oproepen.

Gelukkig is daar nog de dwaasheid, die mij ervoor behoed al te voorzichtig te worden, want welbeschouwd, is dit niets om je voor te schamen.

Het zou ook volstrekt ongepast zijn, de schaamte te willen bevechten, want net als bij andere menselijke eigenschappen lijkt schaamte een functie te hebben. Een publieke functie welteverstaan. Het mooie hieraan, vind ik de betrekkelijkheid en de tijdelijkheid ervan.

Schaamte wordt iedere dag opnieuw geboren, heroverwogen en uitgevonden. Dat waar men zich vroeger voor behoorde te schamen, durft men heden schaamteloos te exploiteren. Nieuwe schaamte ligt in het verschiet en het publiek zal de rechter zijn. Niet alleen het publiek, maar ook wijzelf zullen beleven wat al dan niet als schaamtevol ervaren zal worden.

In veel gevallen is het slechts de aanwezigheid van omstanders die ons het schaamrood op de kaken weten te toveren, wanneer wij weer eens een dommigheid begaan. De bevestiging dat zij wel degelijk gedeeld hebben in deze eventuele onnozelheid, hebben we eigenlijk niet eens nodig. Al neigen wij ernaar, na een dommigheid, deze bevestiging zo snel mogelijk op te zoeken. Waarom anders richt ons hoofd zich altijd eerst op onze omgeving, eer wij onze fout herstellen. Soms zijn het maar fracties van seconden, maar de schaamte husselt voor even onze prioriteiten door elkaar.

Het direct willen herstellen hiervan slaat doorgaans nergens op. Ter plekke de schaamte willen bevechten levert zeer pijnlijke situaties op. Op zo'n moment hierin berusten lijkt moeilijk maar voorkomt in ieder geval dat ze erger wordt.

Middels schaamte bepalen wijzelf en het aanwezige publiek, welke dommigheden wij voor onszelf dienen te houden en welke wij delen mogen, opdat ook zij zullen leren van andermans idioterie.

Zonder (plaatsvervangende) schaamte zullen wij niets leren van andermans misstappen. En als we er niets van opsteken, kunnen we ons er in ieder geval mee vermaken, wanneer één of meerdere onder ons zichzelf onbedoeld voor paal zet(ten) en het beeld wat de omstanders van hem, haar of hen hebben, voor even een andere vorm krijgt.

De schaamte zal ook mij leren welke verhalen, ideeën, meningen, fantasieën en gedachte-experimenten ik voor mijzelf dien te houden en welke hiervan ik beter niet noteren kan.

Om over mijn strapatsen in video nog maar te zwijgen. De grenzen van mijn eigen schaamte zijn thans niet geheel helder, maar omdat ik de charme van de dwaasheid graag behouden wil, ben ik bereid mijn schaamte zo nu en dan terzijde te schuiven, waardoor ik deze grenzen wellicht nimmer vinden zal.

"Ach, een bloeddoorlopen hoofd, oogt gezond en activeert het brein."

Ze kan geen kwaad, we hoeven de schaamte niet te vrezen. De schaamte pur sang, want haar oorzaak kan soms enige schade veroorzaken aan lijf en leden, maar ook dit komen wij te boven.

Schaamte is veelal kleinschalig en heeft zelden betrekking op grootschalige fouten.

De verantwoording voor immense misstappen (bijvoorbeeld in de politiek) is vaak zeer diffuus, wat maakt dat de schaamte is verdeeld over meerdere personen. De betrokkenen zullen in veel gevallen de schaamte maar al te graag naar anderen verschuiven, om de confrontatie met de eigen stupiditeit te kunnen omzeilen. Op macro-niveau is de angst voor schaamte veel groter. Logisch, daar de verantwoordelijkheid ook groter is. Bang als men is om te falen en onomkeerbare problemen te veroorzaken.

Mijn marginaliteit in dezen, biedt mij het voordeel te mogen falen, daar dit mijn medemens nauwelijks schaden kan. Uiteraard, waar het kan zal ik mijn falen trachten te vermijden, maar gezien de subjectiviteit van dat waarmee ik begaan ben en de onvoorspelbare reactie hierop, kan ik mij nauwelijks indekken tegen een eventuele schaamte. Dat hoeft ook niet.

Lang leve de subjectiviteit en haar individuele grilligheid. Lach mij uit, heb meelij en laat mij desnoods het voorbeeld zijn voor hoe het niet moet. Laat mij de nar zijn die zijn edelmoedige opwellingen verraden durft, opdat anderen deze schaamte bespaard blijft. Laat anderen maar worstelen met de eigen schaamte. Onze persoonlijke dwaasheden zijn tenslotte onvergelykbaar. Mijn schaamte is niet hetzelfde als die van een ander. Daar waar ik door de grond zak, bij het betrappt worden op ongefundeerde hoogmoed, zal een ander gloeien van schaamte wanneer men hem of haar erop wijst dat er een snotkorst onder de neus hangt.

Onze afwijkende gedragingen zullen immer door anderen worden gadeslagen en nooit zullen wij ervan verzekert zijn dat derden deze onvoorwaardelijk zullen accepteren.